Suomennos

POHJANMAAN KÄRÄJÄOIKEUS

Korsholmanpuistikko 43

65100 Vaasa

LAUSUNTO LAKIVALIOKUNNALLE

kuulemiseen 8.3.2017, HE 270/2016 (tuomioistuinlaki – käräjäoikeusuudistus)

YLEISTÄ

Käsiteltävänä oleva ehdotus on korjaus 2010 kesken jääneeseen uudistukseen. Virkamiesvalmisteluun verrattuna nytkään asiaa ei viedä loppuun perille saakka, mutta suurimmat puutteet korjataan.

Pohjanmaan käräjäoikeus kannattaa yleisesti ottaen Pohjanmaalla tehtäviä muutoksia. Meidän käsityksemme on, että kaksikielinen palvelu alueella vahvistuu Vaasan aseman vahvistumisen vuoksi. Erityisasiat, jotka ehdotetaan keskitettäviksi muihin käräjäoikeuksiin ovat sellaisia, joissa asioiden määrä on vähäinen (merioikeusasiat, sotilasasiat ja ryhmäkanteet).

ERITYISASIAT

Insolvenssiasioiden (ulosottoasiat ja yrityssaneeraukset) keskittämistä Pohjanmaan käräjäoikeuteen voidaan perustella sekä kielellisillä argumenteilla että hovioikeuden läheisyydellä. Jos näitä asioita on hoidettava yhdessä käräjäoikeudessa hovioikeuspiirissä, Vaasan hovioikeuden tuomiopiirissä ei ole muita vaihtoehtoja. Näissä asiaryhmissä on myös pidemmän päälle saavutettavissa tehokkuusetuja. Tietty huoli on kuitenkin olemassa resurssoinnin riittävyydestä työtehtävien lisääntymisen vuoksi. Käytettävissä olevien tilastotietojen mukaan yrityssaneerausten määrä kaksinkertaistuisi ja ulosottoasioiden määrä kolminkertaistuisi. Olemme jo tehostaneet tätä toimintaa käräjäoikeuksissa osastokohtaisella erikoistumisella juridiikkaa ja työrutiineja työstämällä. Pidämme tässä vaiheessa perusteltuna maaoikeuksien jättämistä uudistuksen ulkopuolelle, koska tässä vaaditaan vielä lisäselvityksiä.

KIELIKYSYMYS

Kun yksiköitä suurennetaan ja asiaryhmiä keskitetään, vähemmistökielen joutuminen puristuksiin on väistämätöntä. Suurimmat ruotsin kielen asemaan liittyvät ongelmat on Etelä-Suomessa esim. Tammisaaren ja Porvoon kanslioiden lakkauttamisen vuoksi. Toinen asia (joka ei kuulu tähän pakettiin) on summaaristen velkomusasioiden ehdotettu keskittäminen Kanta-Hämeen käräjäoikeuteen Varsinais-Suomen käräjäoikeuden asemesta.

Ruotsinkielisten tuomarinvirkojen määrä säilytetään ehdotuksen mukaan nykyisellään Etelä-Suomessa, siis 15 virkaa. Tilanne ei ole yhtä selvä Pohjanmaalla, jossa on nyt kaksi ruotsinkielistä virkaa Keski-Pohjanmaan käräjäoikeudessa ja kahdeksan suomenkielistä tuomarinvirkaa Pohjanmaan käräjäoikeudessa. Näistä kahdesta muodostetaan nyt uusi yksikkö, johon esitetään yhteensä 8 ruotsinkielistä tuomarinvirkaa. Enemmistökielen vaihtumisen vuoksi nykyistä järjestelmää ei suoranaisesti voi verrata ehdotettuun järjestelmään.

Pohjanmaan käräjäoikeus (+ nykyinen Keski-Pohjanmaan käräjäoikeus)

Enemmistökielen vaihtumisen Pohjanmaan käräjäoikeudessa ei tule aiheuttaa ruotsinkielisten palvelujen heikentymistä. *Tämä edellyttää, että käräjäoikeuteen määrätään riittävä määrä käräjätuomarinvirkoja ja tuomioistuinharjoittelijan paikkoja.*

Eri syistä vähemmistökielellä käsiteltävien asioiden osuus on aina huomattavasti pienempi kuin kielivähemmistön osuus tuomiopiirin väestöpohjasta. On kuitenkin syytä asettaa lähtökohdaksi viimeksi mainittu osuus kielituomarinviroista (tässä tapauksessa ruotsinkielisiä) päätettäessä. Ehdotetun Pohjanmaan käräjäoikeuden tuomiopiirin väestöstä tulee 39 % olemaan ruotsinkielisiä. Jos tuomareiden määräksi tulee 20, tulisi ruotsinkielisen kiintiön olla 8, mitä myös ehdotetaan säädettäväksi valtioneuvoston asetuksessa.

Käräjänotaarien osalta olemme jo eri yhteyksissä muistuttaneet ruotsinkielisiä paikkoja koskevasta säännöksestä Pohjanmaan käräjäoikeudessa. Minkäänlaista tätä koskevaa ehdotus ei sisälly käsiteltävään pakettiin. Oikeusministeriön virkamiehet ovat luvanneet ratkaisun tähän. Katsomme, että lakipakettia ei voida hyväksyä ilman, että tämä ongelma samanaikaisesti ratkaistaan. Ehdotuksenamme on ollut, että lakia tuomioistuinharjoittelusta muutetaan siten, että lakiin otetaan säännös, jonka mukaan Pohjanmaan käräjäoikeudessa on 3 paikkaa, joita koskevat tuomioistuinlain 10 luvun 10 §:ssä säädetyt kielitaitovaatimukset.

Tietyn tuomioistuimen nimenomainen maininta laissa herättää helposti epäilyksiä. Tässä tapauksessa menettely on perusteltua, sillä tuomioistuinharjoittelijoiden määrä ei kansallisesti ole niin suuri, että kiintiöpaikat toimisivat kaikissa kaksikielisissä yksiköissä. Lisäksi ne ruotsinkieliset juristit, jotka hakevat harjoittelupaikkaa Etelä-Suomessa, Ahvenanmaata lukuun ottamatta, ovat aina kaksikielisiä, jolloin kielen pätevyysvaatimus ei muodosta kynnystä. Sitä vastoin kaikki Pohjanmaalla varttuneet ja opiskelleet ruotsinkieliset juristit eivät vielä tässä elämänvaiheessa ole suorittaneet suomen kielen laajaa kielitutkintoa. Nykytilanteessa näille juristeille on olemassa viisi paikkaa: kolme Pohjanmaalla ja kaksi Ahvenanmaalla.

Pitkällä aikavälillä ruotsinkielisten juristien tuomioistuinlaitokseen rekrytoinnin kannalta olisi kohtalokasta, etenkin Pohjanmaalla, jos nykyiset kolme paikkaa häviäisivät uudistuksen yhteydessä. On ilmeinen riski, että Pohjanmaalla olevia ruotsinkielisiä juristeja houkutellaan Ruotsiin tai työtehtäviin yksityiselle sektorille. Näiden juristien keskuudessa on todennäköisesti muutamia, joilla on vahva taipumus tuomarin virkaan. Kyse ei ole siitä, että annetaan etuoikeus yksittäisille ruotsinkielisille juristeille, vaan siitä, että myös jatkossa turvataan ruotsinkielinen palvelu Suomen kaksikielisimmällä alueella ja Suomessa ylipäätään.

Yhdistämisen jälkeen Pohjanmaan käräjäoikeudella tulee olemaan vähintään viisi kokovuotista harjoittelupaikkaa. Ehdotuksemme mukaan kolme niistä olisi ruotsinkielisiä. Ruotsinkielisistä kaksi voitaisiin sijoittaa Vaasaan ja yksi Kokkolaan, mistä käsin tulevaisuudessa myös vahvasti ruotsinkielistä Pietarsaaren aluetta palvellaan. Näin voisimme myös parantaa tulevaisuuden mahdollisuuksia kaksikieliseen tuomarirekrytointiin molemmissa kanslioissa. Tämä erityisjärjestely ei vaikuttaisi mahdollisiin yhdistettyihin harjoittelupaikkoihin (6 kuukautta meillä ja 6 kuukautta hovioikeudessa tai hallinto-oikeudessa). Sellaiset sopivat parhaiten Vaasaan, mistä muut instanssit löytyvät, ja joissa palvelus kuitenkin vaatii erinomaista suomen kielen taitoa.

Mitä tulee istuntopaikkoihin, toteamme, että lista ei käsitä Kristiinankaupunkia eikä Pietarsaarta. Kristiinankaupungin osalta tosiasialliset istunnot ovat jo loppuneet, mm. työsuojelusyistä.

Pietarsaaressa meillä on suhteellisen vastarakennettu talo, jonka tilojen vuokrasopimus päättyy vasta vuoden 2026 alussa. Koska Keski-Pohjanmaan käräjäoikeuden tilat Kokkolassa eivät nykytilanteessa olisi riittävät Pietarsaaressa pidettävien istuntojen osalta, edellytämme, että toiminta toistaiseksi jatkuu Pietarsaaressa. Pitkällä aikavälillä ei ole taloudellisesti puolusteltavaa ylläpitää istuntopaikkojen nykyisiä määriä, mm. salitekniikkaan ja turvallisuusjärjestelyihin liittyvien vaatimusten takia. Pietarsaari sijaitsee sitä paitsi 40 km Kokkolasta, minkä takia oikeuspalvelujen saatavuus ei merkittävästi heikkenisi.

Mitä tulee kansliahenkilökunnan ja haastemiesten kielitaitoon, enemmistömuutos ei merkitse välitöntä eroa kielitaidossa. Sääntely löytyy valtioneuvoston asetuksesta vuodelta 2003 (1126/2003). Sen mukaan kaksikielisessä viranomaisessa vaaditaan joko suomen tai ruotsin kielen hyvä suullinen ja kirjallinen taito.

Laamannin vastuulla on edelleen ottaa huomioon palveluntarve molemmilla kielillä henkilökuntaa rekrytoitaessa. Oikeustradenomeihin liittyvät rekrytointimahdollisuudet on taattava mahdollisuudella saada koulutusta ruotsin kielellä. Ilmeisenä riskinä on, että ruotsinkielisen kansliahenkilökunnan rekrytoiminen voi olla vaikeaa, mutta se koskee ensi sijassa Etelä-Suomea.

JOHTOPÄÄTÖKSET

Uudistusehdotus vahvistaa käräjäoikeuden toimintaedellytyksiä Pohjanmaalla ja Keski-Pohjanmaalla. Kielelliset palvelut eivät heikkene eikä myöskään oikeuspalvelujen saatavuus. Henkilökuntaa ei tarvitse siirtää heidän nykyisiltä työpaikoiltaan.

Näin ollen tuemme ehdotettuja muutoksia edellyttäen, että nykyinen määrä ruotsinkielisiä tuomioistuinharjoittelupaikkoja voidaan taata Pohjanmaalla jatkossakin. Esitämme, että lakivaliokunta siltä osin varmistaa lainsäädännön täydentämisen alla olevan ehdotuksen mukaan tai muulla valiokunnan mielestä sopivalla tavalla.

SANAMUOTOSEHDOTUS

Yksi lisäys (*alla kursivoituna*) tuomioistuinharjoittelusta annetun lain 3 §:n 3 momenttiin.

På behörighetsvillkoren för tingsnotarier när det gäller språkkunskaper tillämpas vad som i 10 kap 9 § i domstolslagen föreskrivs om domares behörighetsvillkor. *Vid Österbottens tingsrätt finns tre ettåriga tingsnotarieplatser, vars språkbehörighetsvillkor bestäms enligt 10 kap 10 § 1 mom i domstolslagen.*

Suomeksi:

Käräjänotaarin kielitaitoa koskeviin kelpoisuusvaatimuksiin sovelletaan, mitä tuomioistuinlain 10 luvun 9 §:ssä säädetään tuomarin kelpoisuusvaatimuksista. *Pohjanmaan käräjäoikeudessa on kolme kokovuotista käräjänotaaripaikkaa, jonka kielikelpoisuusvaatimukset määräytyvät tuomioistuinlain 10 luvun 10 §:n 1 momentin mukaisesti.*

Vaasa, 7.3.2017

_____

Daniel Allén, johtava laamanni